

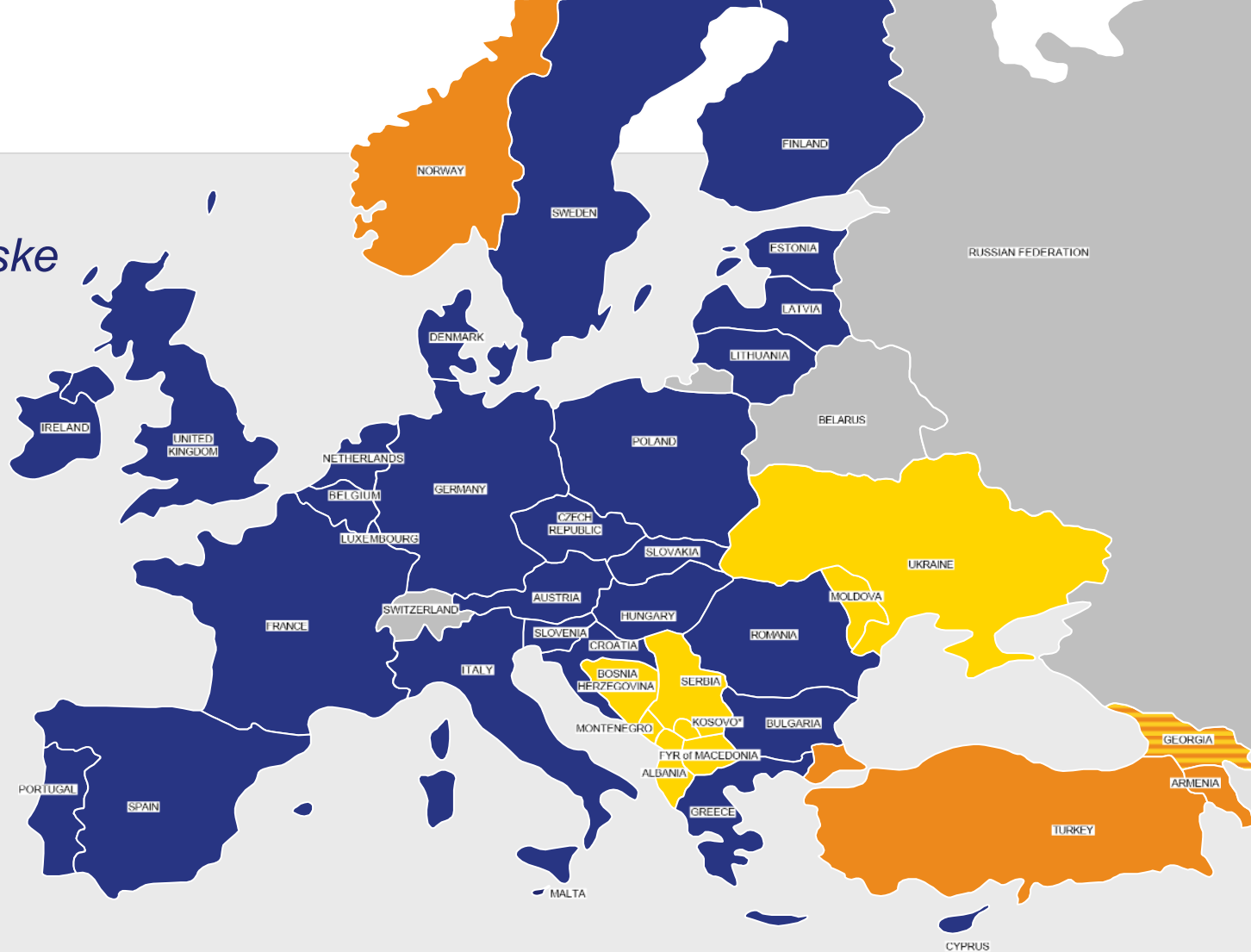
Prezentacija stanja u evropskim integracijama BiH iz oblasti energetike

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine

12. decembar 2016

Mapa Energetske zajednice

- European Union
- Contracting Parties
- Candidate
- Observers

- Proširuje jedinstveno tržište EU na jugoistočnu Evropu i šire na osnovu pravno obavezujućeg okvira
- Strane Ugovora su Evropska unija i osam Ugovornih strana iz regiona jugoistočne Evrope i Crnog mora
- Sekretarijat ima pravnu obavezu da prati sprovođenje pravnih tekovina EU (Čl. 67)
- Električna energija, gas, životna sredina, obnovljiva energija, nafta, energetska efikasnost, konkurencija i statistika
- Zajednički pristup investicijama – Projekti od interesa za Energetsku zajednicu
- Postupak rešavanja sporova

1. **Privući investicije u proizvodnju električne energije i mreže** da bi se obezbedilo stabilno i stalno energetska snabdevanje koje je ključno za ekonomski razvoj i socijalnu stabilnost;
2. **Uspostaviti integrisano tržište energetike** time što će se omogućiti prekogranična trgovina energijom i integracija sa tržištem EU;
3. **Jačanje sigurnosti snabdevanja;**
4. **Unapređenje životne sredine** u pogledu energetske snabdevanja u regionu; i
5. **Jačanje konkurencije na regionalnom nivou** i korišćenje ekonomije obima.

- ▶ **Gas** (Treći paket) (3 direktive, 2 uredbe)
- ▶ **Električna energija** (Treći paket) (2 direktive, 3 uredbe)
- ▶ **Životna sredina** (7 direktiva)
- ▶ **Konkurencija** (neke odredbe Ugovora)
- ▶ **Obnovljivi izvori energije** (1 direktiva)
- ▶ **Energetska efikasnost** (4 direktive, 5 uredbi)
- ▶ **Antimonopol i državna pomoć** (neke odredbe Ugovora)
- ▶ **Statistika** (1 direktiva, 1 uredba)
- ▶ **Nafta** (1 direktiva)
- ▶ **Energetska infrastruktura** (1 uredba)

Treći paket o struji / gasu – do 1. januara 2015.

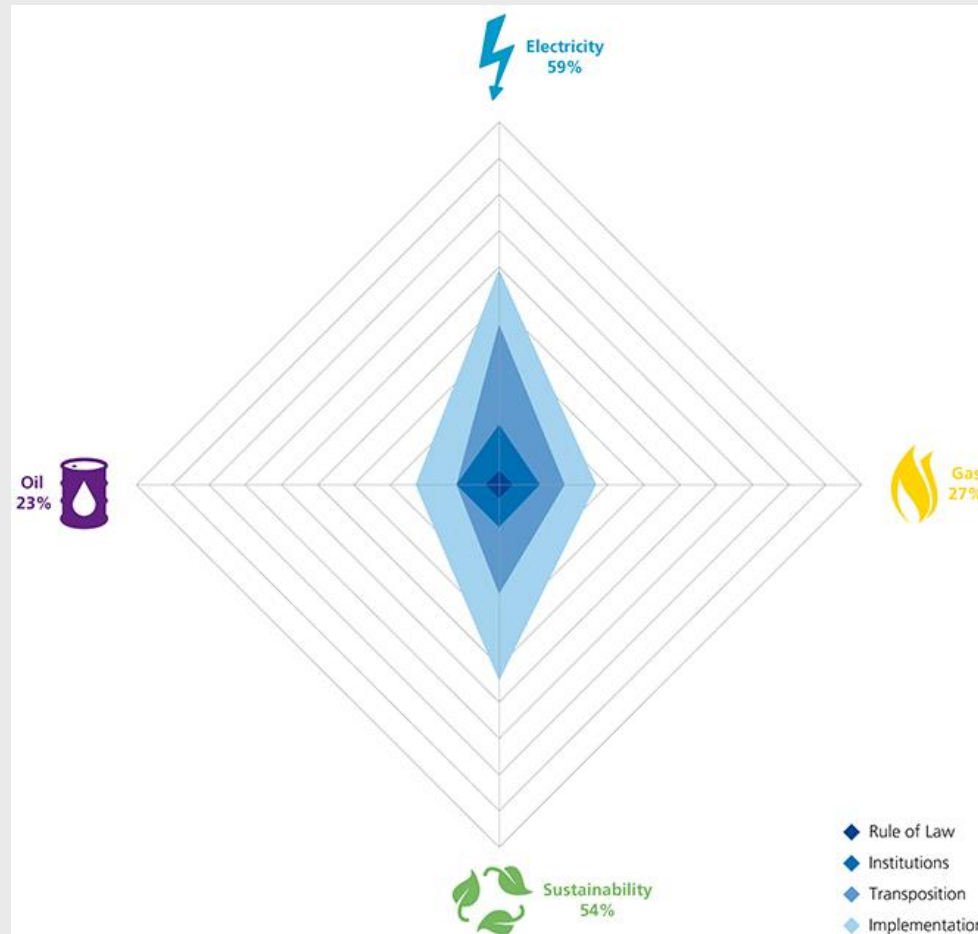
Direktiva o velikim postrojenjima za sagorevanje – do 31. decembra 2017.

Rezerve nafte – do 1. januara 2023.

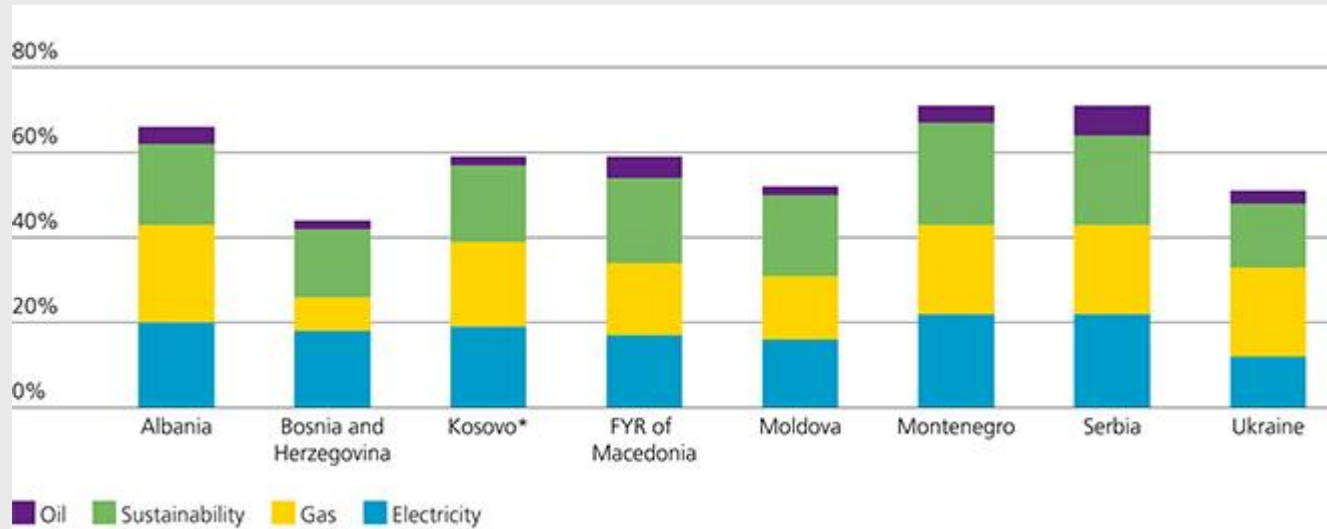
Energetska infrastruktura - do 1. januara 2017.

Karakteristike implementacije - BiH

Pregled stepena implementacije od strane Ugovornih članica

Zaključci Izveštaja o sprovođenju – Električna energija(1)

• Razdvajanje djelatnosti

- Prenosni sistem je pravno razdvojen (NOS i Elektroprenos) samo prema “Drugom paketu” - nije usvojen pravni okvir na državnom nivou potreban za razdvajanje prema “Trećem Paketu” (**nacrt novog zakona je pripremljen u saradnji sa Sekretarijatom i tehnički usaglašen između pretstavnika svih institucija**)
- **FBiH** - postojeći zakon o električnoj energiji ne predviđa razdvajanje distributera po “Trećem Paketu”, **EP BiH i EP HZHB još uvijek su vertikalno organizirana preduzeća**, ne postoji Program usklađivanja;
- **RS** – zakon nije usaglašen sa “Trećim Paketom”, kod EP RS proizvodnja je pravno razdvojena ali svih **5 distribucijskih i snabdevačkih preduzeća nema pravno razdvojene funkcije**, Programa usklađivanja nema.
- **Komunalno Brčko** obavlja **djelatnosti distribucije i snabdjevanja**, Programa usklađivanja nema.

• Pristup treće strane

- Zakonski okvir na državnom nivou nije usaglašen sa evropskom legislativom - **nema odredbi o izuzeću** od pristupa treće strane i o **raspodeli prihoda Elektroprenosa u skladu s Uredbom (EC) 1228/2003**;
- Pristup treće strane na nivou distribucije je pravno usaglašen u oba entiteta i u Brčko distriktu
- Koordinisane aukcije prekograničnih kapaciteta su omogućene na svim granicama

- **Kvalifikovanost potrošača** (mogućnost samostalnog izbora snabdjevača)
 - zakon daje pravo izbora snabdjevača za sve kategorije potrošača (kompanije i domaćinstva) u oba entiteta i u Brčko distriktu, sve tri regulatorne agencije su usvojile potrebne pravilnike te nema pravnih prepreka
 - **u praksi promjena snabdjevača izostaje** – svi potrošači (osim dve velike kompanije) se i dalje snabdijevaju kod “svoje” stare elektroprivrede
- **Otvaranje tržišta** i regulisanje cijena za potrošače
 - Postojeći zakon na državnom nivou kao i Pravila tržišta **ne podržavaju organizovano trgovanje** “na dan unaprijed” i slične forme trgovanja koje su neophodne u procesu regionalne integracije (novi nacrt-zakon je pripremljen da prevaziđe ove nedostatke)
 - U praksi veletrgovinom i dalje **dominiraju bilateralne transakcije** između elektroprivreda i licensiranih trgovaca
 - Prema zakonima RS kao i u praksi EP RS **cijene proizvodnje električne energije namjenjene potrošačima su regulisane** (uključujući i cijena snabdjevanja Brčko Distrikta)
 - Cijene snabdijevanja su formalno deregulisane (u FBiH i cijena proizvodnje) - izuzev za domaćinstva i male potrošače, ali **praksa regulisanja cijena snabdijevanja se u potpunosti nastavlja pod kapom “javnog interesa”**

- **Balansiranje** proizvodnje i potrošnje

- I pored nedostataka stare primarne legislative, nova Pravila tržišta usvojena od DERK-a i primjenjena od 1. Januara 2016. uspješno transponiraju i apliciraju u praksi uslove balansiranja na tržišnim principima koje su usaglašene sa Evropskom direktivom 2009-72-EC.

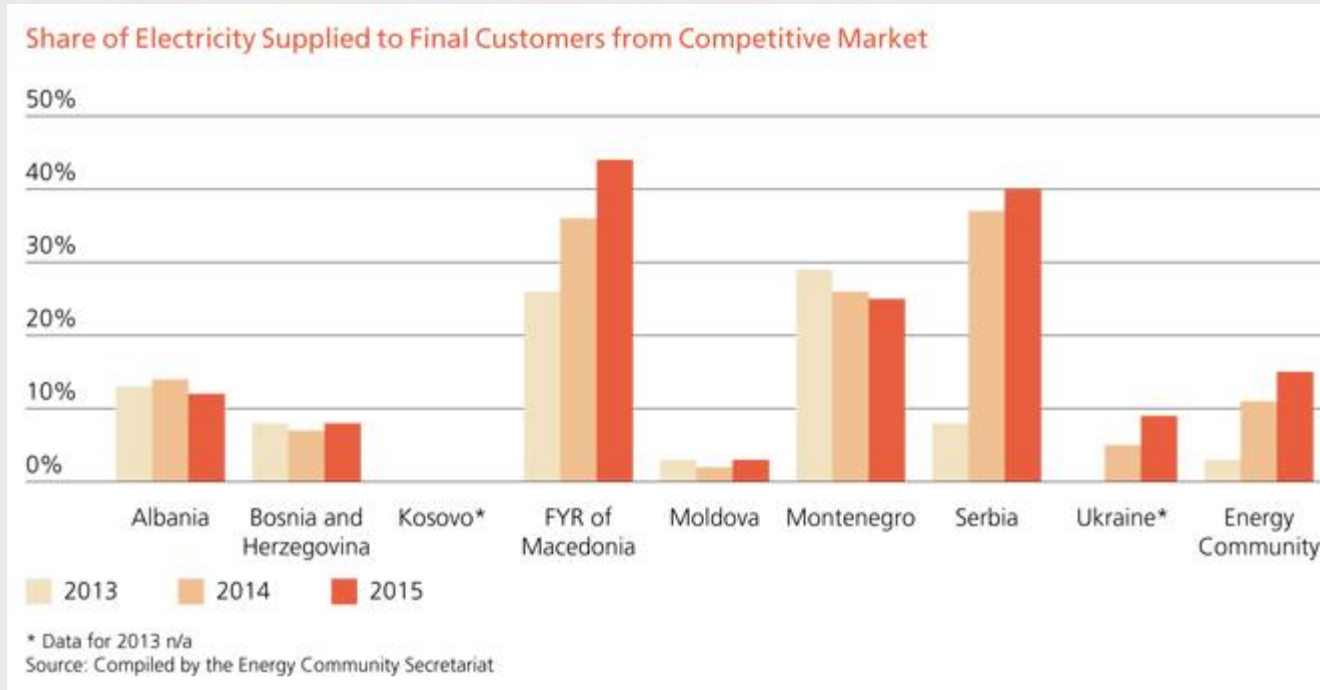
- **Zaštita potrošača**

- Zakoni za električnu energiju u oba entiteta i u Brčko Distriktu **samo djelimično prenose** uredbe Evropske legislative Trećeg Paketa koje se odnose na zaštitu potrošača – deo potrebnih pravila preneti su fragmentarno i neusaglašeno, preko regulatornih akata o snabdijevanju
- U praksi **potrošači ne dobijaju potrebne informacije** o izvoru električne energije, o uticaju na okoliš, o uslovima ponude i o mogućnostima i prednostima kod promjene snabdjevača
- **Zaštita socijalno osjetljivih potrošača u kontekstu snabdijevanja nedostaje** u legislativi za energiju i potrebni su dalji procesi usaglašavanja

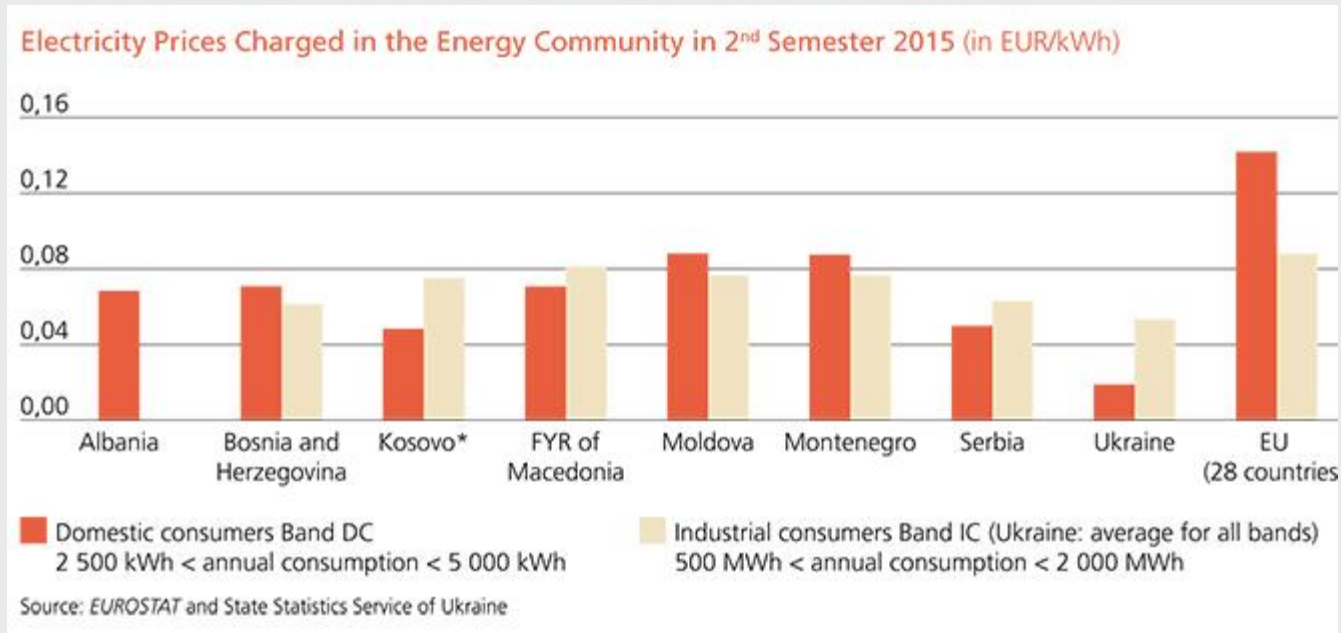
- **Prioriteti:**

- Usvajanje odredbi Trećeg energetskeg paketa na državnom nivou kao i u zakonima oba entiteta i Distrikta Brčko, i njihova primjena u praksi;
- Organizacija veleprodajnog tržišta električne energije na nivou države;
- Uspostavljanje berze električne energije za trgovinu “na dan unaprijed” (day-ahead);
- Pravno razdvajanje funkcija distribucije od snabdijevanja i proizvodnje;
- Deregulacija cijena proizvodnje električne energije.

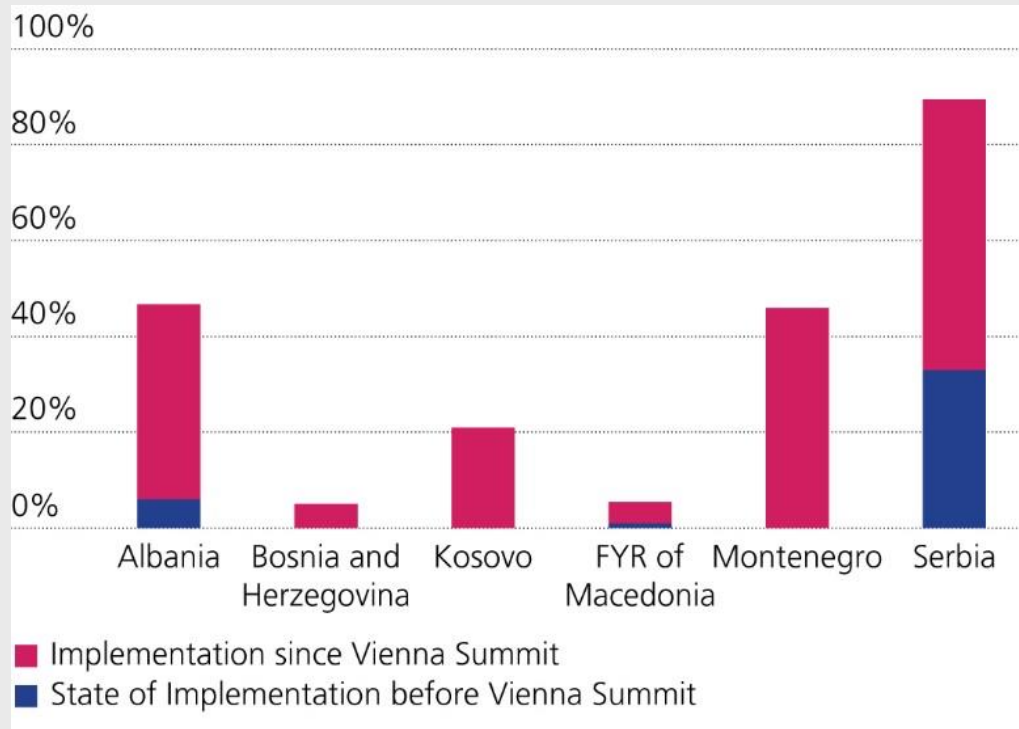
Udio električne energije isporučene krajnjim kupcima na konkurentskom tržištu

Cijene električne energije u Energetskoj zajednici u drugom polugodištu 2015. godine

Spot Market Development

Organised day-ahead markets started to emerge in the WB6:

➤ *in operation*

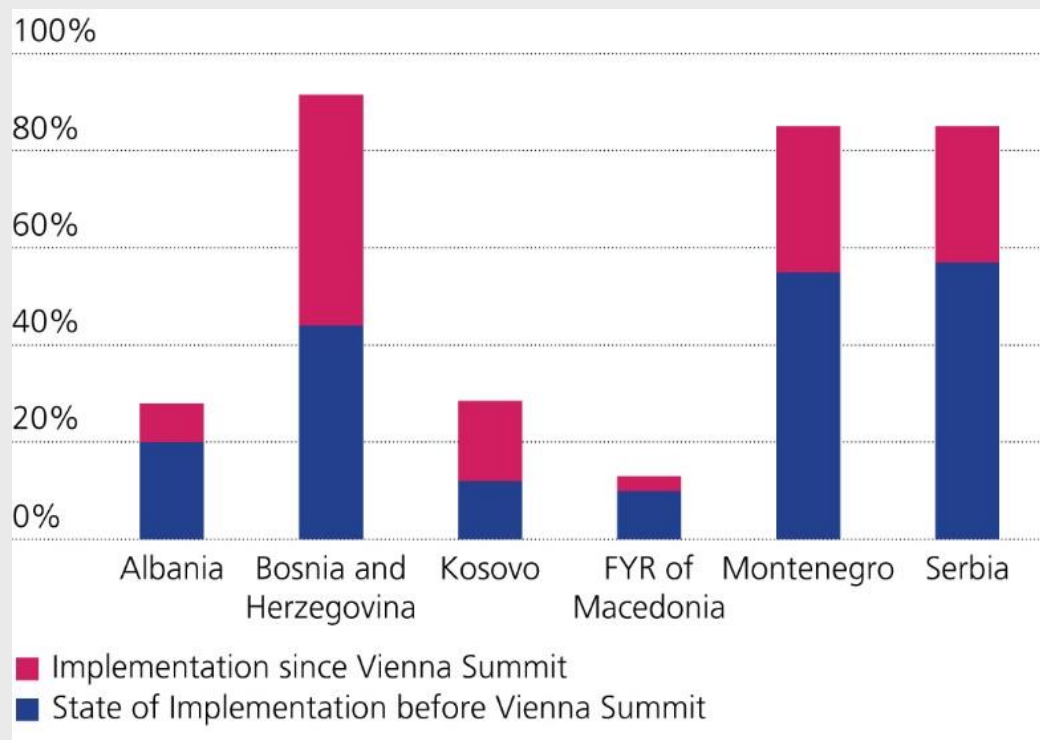
- ✓ *SEEPEX in Serbia*

➤ *in the making*

- ✓ *Albanian Power Exchange (APE)*
- ✓ *Montenegro (project company to be set-up)*

⇒ ***Adhering to the already established day-ahead markets would be an optimal solution for small markets in WB6***

Cross-border Balancing

➤ **Balancing mechanisms operational in:**

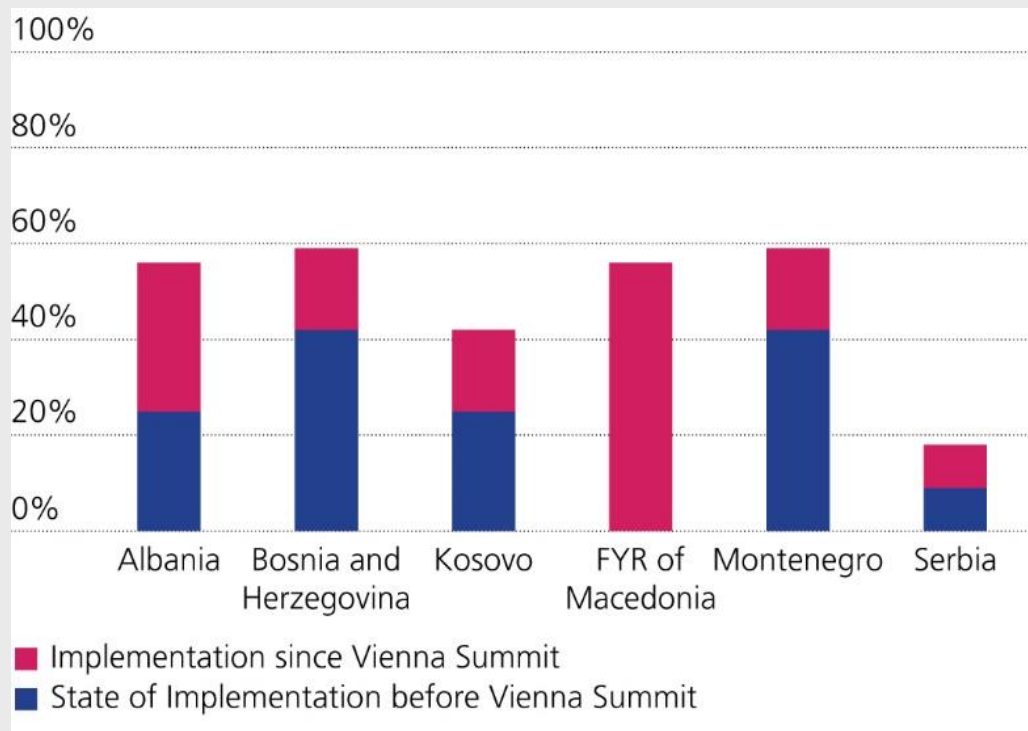
- ✓ *Bosnia and Herzegovina*
- ✓ *Montenegro*
- ✓ *Serbia*

➤ **Cross-border exchange Montenegro and Serbia**

- ✓ *Montenegro and Serbia - exchange of balancing energy*

⇒ **National reform of balancing mechanism needed for cross-border cooperation**

Regional Capacity Allocation

➤ Regional Capacity Allocation through SEE CAO, except:

- ✓ Macedonia – joined in 2016, MK-GR border as of 2017
- ✓ Serbia in the admission process

➤ Regional Capacity Calculation

- ✓ SCC – BA, ME, RS - members
- ✓ SEE – AL, KS, MK – MoU signatories

⇒ **Regional coordination and cooperation through RSCs needs to be strengthened**

Trenutno stanje:

- Bosna i Hercegovina nije primenila ni odredbe Drugog energetskeg paketa, koji je bio obavezan po ratifikaciji Ugovora još 1.07.2007. na svojoj celokupnoj teritoriji; shodno tome ni odredbe Trećeg paketa nisu primenjene ni na državnom nivou, ni u jednom od entiteta**
- Zbog toga je protiv Bosne pokrenut postupak još 2011. godine koji je do danas rezultirao odlukama tri Ministarska Saveta da BH kontinuirano i ozbiljno krši Ugovor; Sankcije protiv BH su uvedene protiv 2015. godine**
- Bosna i Hercegovina krši evropski pravni poredak u gasnom sektoru u osnovnim elementima – razdvajanje delatnosti prenosa gasa od ostalih delatnosti, otvaranje tržišta i primena nediskriminatornog pristupa treće strane gasnoj infrastrukturi; takodje tarife za prenos nisu utvrđene do danas**

zaključak:

- Zbog sopstvenih interesa sadašnji monopolisti na tržištu gasa koče reforme na tržištu gasa; takodje, politička elita nije pokazala do danas iskrenu volju da se problem reši zbog čega najviše ispaštaju obični građani Bosne i Hercegovine kojima je tako snabdevanje gasom ili preskupo ili otežano ili konstantno pod rizikom**

Zaključci izveštaja o implementaciji – Gas (2)

Prioritet za naredni period:

Uz svesrdnu podršku državnog Ministarstva za vanjske ekonomske odnose i trgovinu, Sekretarijat je u prethodnoj godini učestvovao u iznalaženju održivog rešenja za sektor

13. oktobra 2016, tri ministara (BH i oba entiteta) i Sekretarijat, u želji da održe kredibilitet članstva Bosne i Hercegovine u Energetskoj Zajednici potpisali su sporazum da podržavaju nacrt državnog zakona koji je priredio Sekretarijat i javno promovišu njegovo usvajanje, a koji će Ministar Šarović podneti Vijeću Ministara do kraja ove godine

Entiteti će usvojiti harmonizovane zakone u oblasti prirodnog gasa kojim će transponovati cjelokupnost Trećeg Energetskog Paketa tako da upotpune riješenje sa državnog nivoa u skladu sa terminima iz priloženog Akcijskog Plana

U suprotnom, sankcije će biti pooštrene

Trenutno stanje:

- BiH is the only CP that does not have a single country-wide NRA equipped with the complete set of regulatory competences:

- SERC only competent for transmission in electricity
- SERC has no gas competences at all → BiH so far failed to rectify related Treaty breaches (ref. ECS infringement case and MC Decision 2013/2014/2015)
- additional 3rd package regulatory competences missing

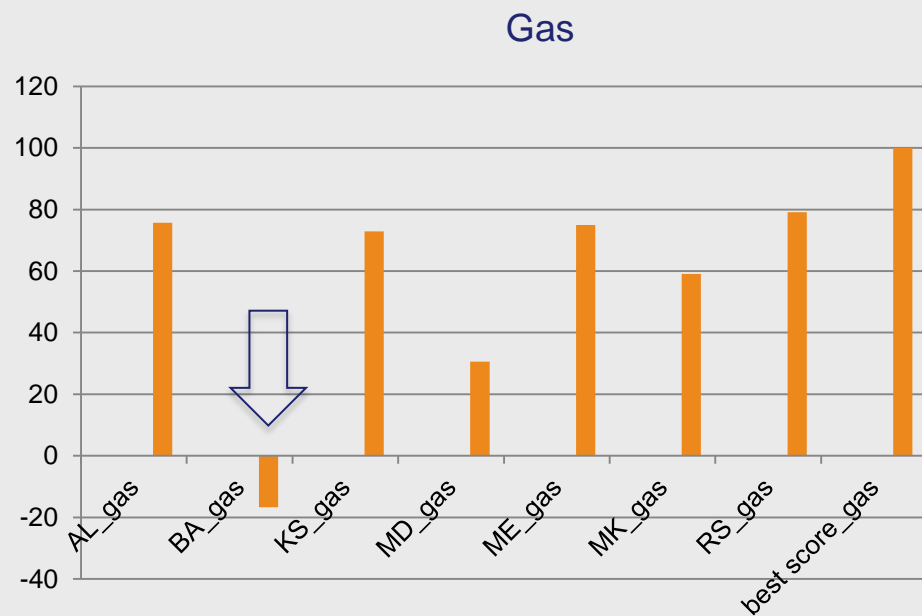
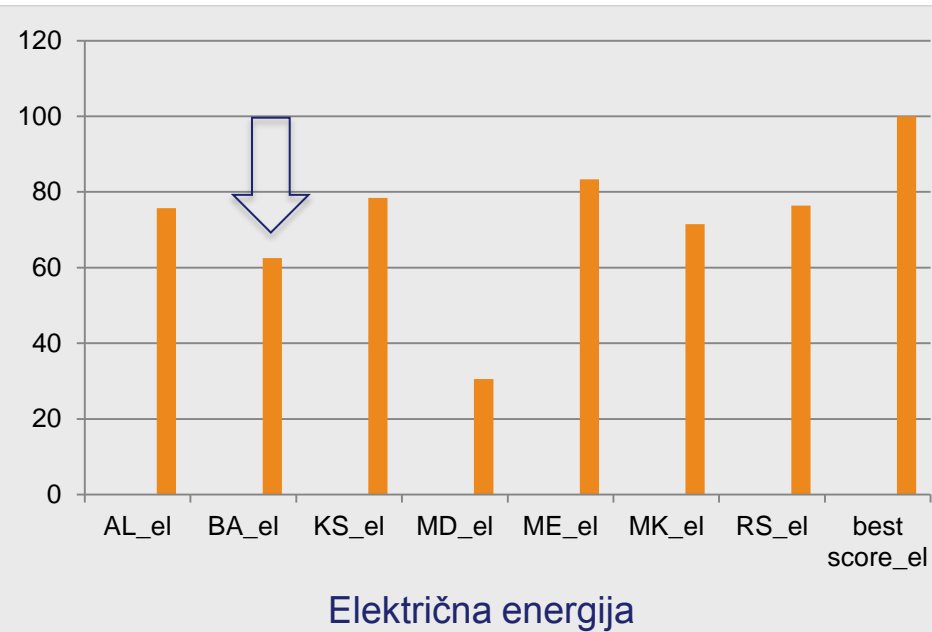
- SERC's organisation fails to sufficiently ensure independence:

- rigid ethnicity requirements for appointment of commissioners and strong political involvement in the selection process fall short of prohibiting political influence over the process
- reinforced by the need for unanimous decision-making of the Board that has proven to effectively block execution of duties

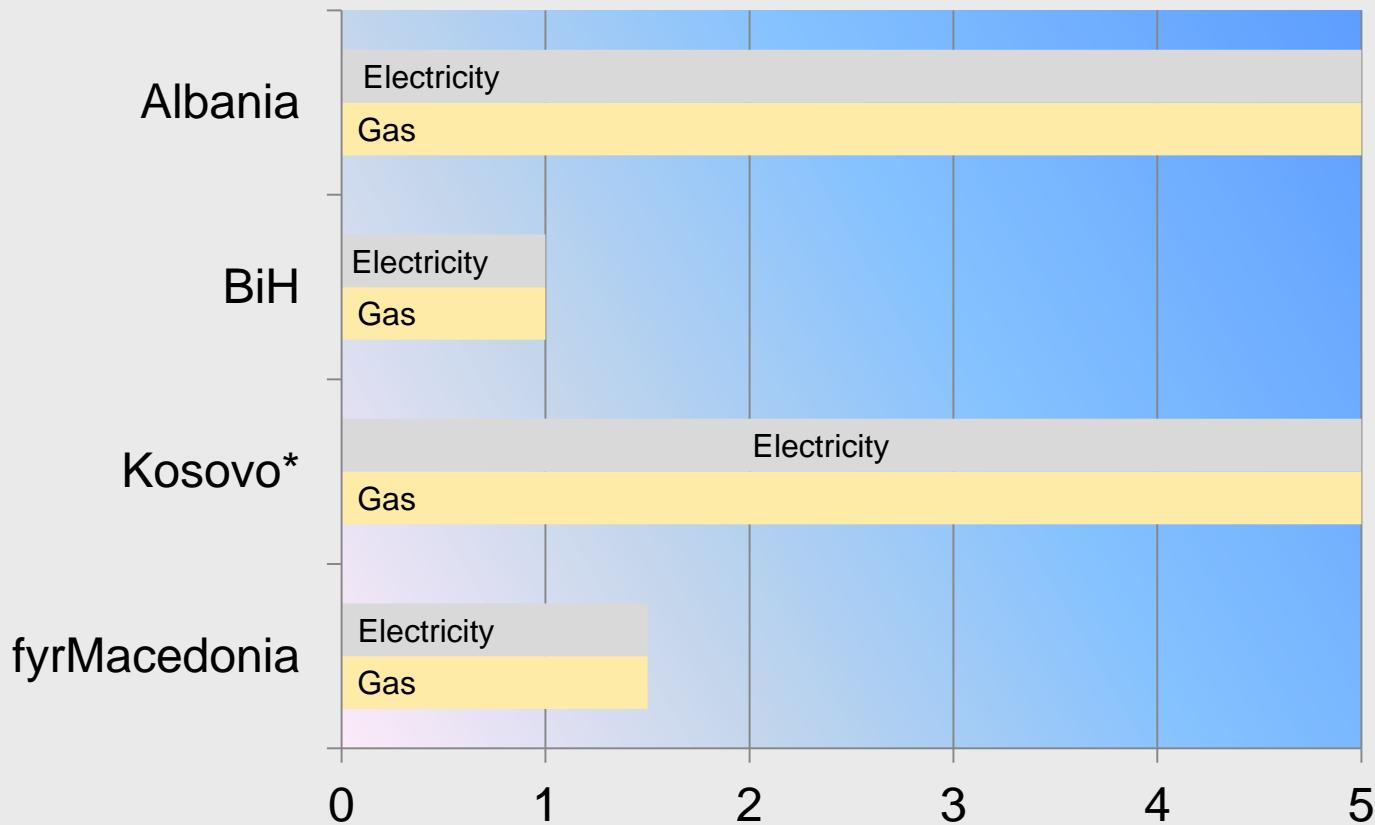
Prioriteti za narednu godinu:

1. SERC to be established as a single regulatory authority with nationwide competences for the gas and electricity sector - SERC's competences to be expanded to the complete set of regulatory powers under the Third Energy Package
2. The unanimity rule for board decisions to be replaced by majority voting
3. Strict ethnicity requirements for appointment of the commissioners to be abolished.
4. Selection committee responsible for short-listing commissioner candidates to be composed of neutral experts to better decouple the appointment procedure from political influence

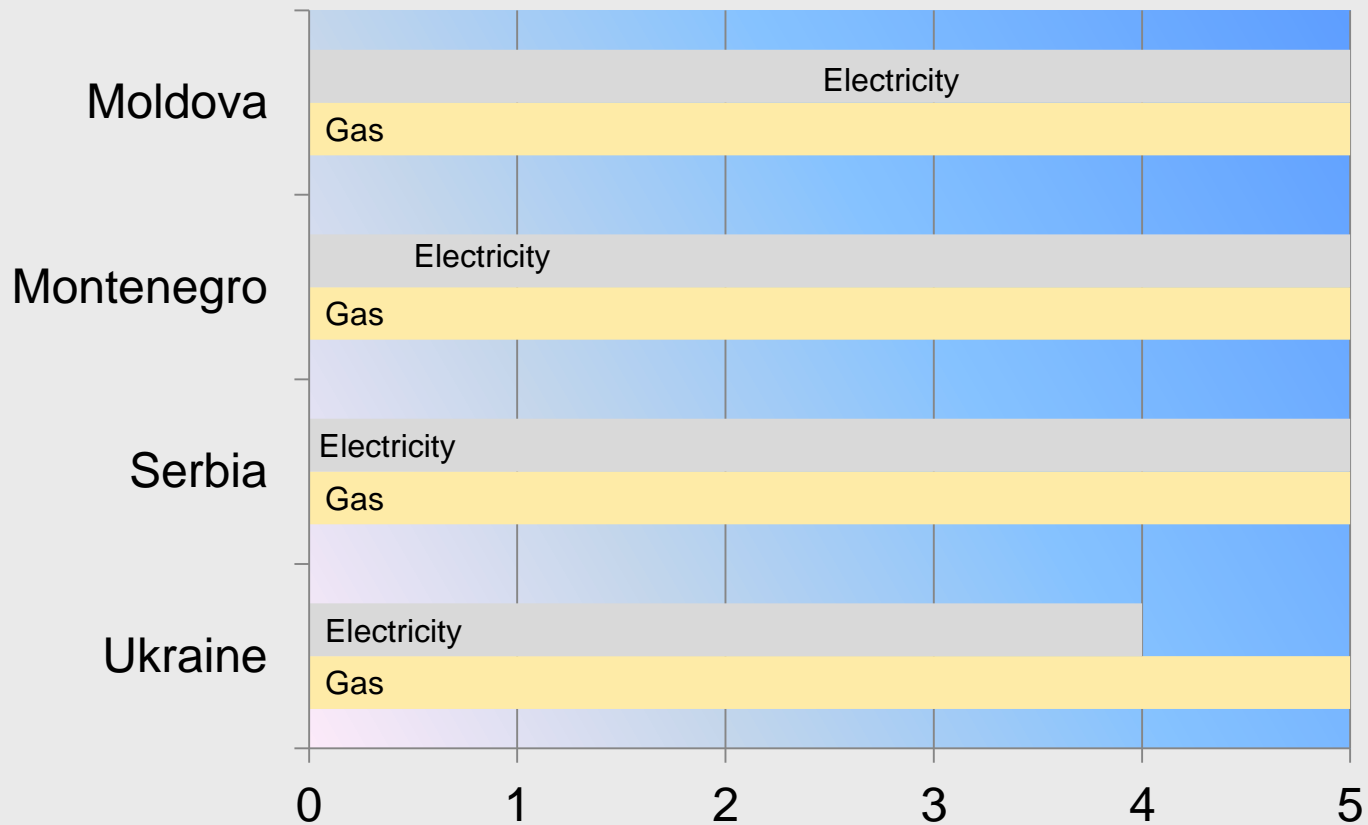
Nezavisnost regulatornih tela- poređenje

Transpozicija trećeg energetskeg paketa od strane Ugovornih Članica(1)

Transpozicija trećeg energetskeg paketa od strane Ugovornih Članica(2)

Trenutno stanje:

- **BiH nema legislativu koja pokriva obavezne naftne rezerve**
- **Osnovana je Radna Grupa koja će razviti državnu politiku u ovom smislu**
- **Sekretarijat je pružio tehničku pomoć u maju 2016**
- **Radni model za naftnu rezervu u slučaju krize je pripremljen. Zvanične povratne informacije još uvek nema**

Prioriteti za narednu godinu:

- **Neophodan je dogovor o nastavku rada Radne grupe za obaveznu naftnu rezervu**
- **Obaveno skladištenje nafte na državnom nivou treba da se prilagodi sadašnjoj strukturi na entitetskom nivou, tako da se obezbedi uskladenost sa Direktivom**

Trenutno stanje:

- **Direktiva 2006/32/EZ o energetskej efikasnosti u krajnjoj potrošnji i energetskim uslugama:** Sekretarijat Energetske zajednice je u martu 2014. godine pokrenuo **postupak zbog kašnjenja u transpoziciji**. Progress u RS: donesen EE Zakon, kao i implementirajuća regulativa. Formirana je Radna grupa za pripremu **NEEAP-a, ali se kasni sa usvajanjem** (rok: 30 jun 2016. godine)
- **Direktiva 2010/30/EU o označavanju proizvoda u vezi sa energijom:** preuzeta u RS, kao i pravilnici koji transponuju implementirajuću regulativu, **i dalje u nacrtu u FBiH.**
- **Direktiva 2010/31/EU o energetskim svojstvima zgrada** uglavnom je prenešena u RS i FBiH, **a u Distriktu Brčko nije**. Regionalni Program za Energetsku Efikasnost - REEP (EBRD u saradnji sa Sekretarijatom EZ) pružio pomoć pri transpoziciji EPBD i razvoju ESCO modela.

Prioriteti za narednu godinu:

- Potrebno što prije usvojiti **EE Zakon u FBiH i Brčko Distriktu.**
- **NEEAP za BiH** treba finalizovati i što prije usvojiti (prethodno dostaviti Sekretarijatu EZ).
- Usvojiti rezultate proistekle iz **REEP tehničke pomoći:** ESCO regulativa, metodologija i softver za kalkulaciju energetske performansi zgrada, pravilnik o kontroli sistema.
- Potrebno je jačati koordinaciju i osnovati **tijelo za monitoring** energetske efikasnosti na nivou države.

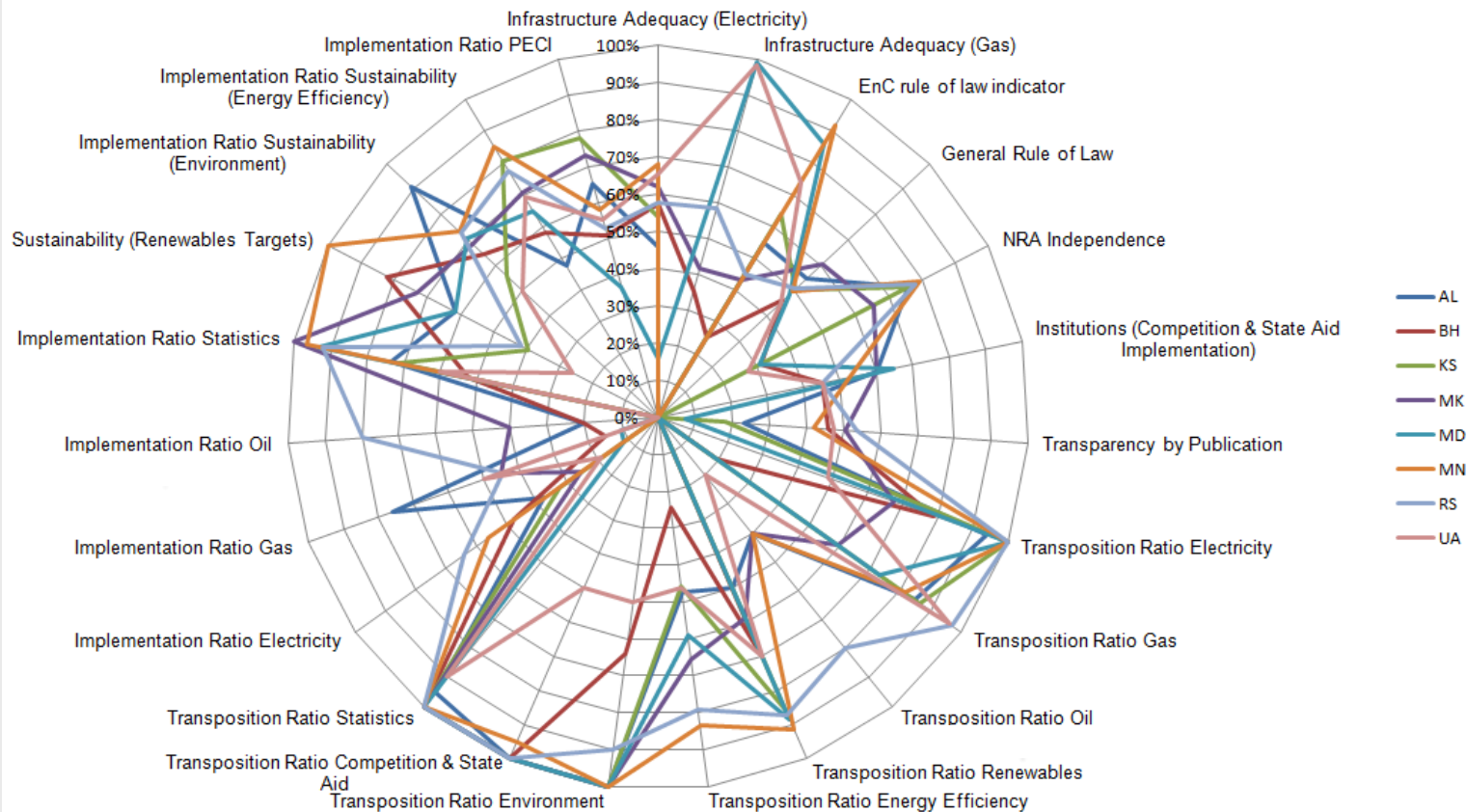
Trenutno stanje:

1. Uredba (EC) br 1099/2008 o energetskej statistici, izmijenjena i dopunjena Uredbama br147/2013 i br 431/2014)
 - **Kompletirana godišnja statistika** (provedeno i obrađeno istraživanje potrošnje domaćinstava, upotpunjeni podaci o potrošnji energije iz obnovljivih izvora, i osnove za utvrđivanje upotrebe energije u domaćinstvu)
 - **Nepotpuna mjesečna statistika** (prvenstveno prirodni gas i nafta i derivati),
2. Direktiva o transparentnosti cijena električne energije i prirodnog gasa 2008/92/EC
 - **Propisani podaci se dostavljaju EUROSTAT-u** i objavljuju u skladu sa Direktivom

Prioriteti za narednu godinu:

1. **Kompletiranje mjesečne statistike (minimum u skladu sa Smjernicama Ministarskog savjeta od 14.10.2016 o mapi puta za implementaciju krajnjih rokova po Direktivi 2008/119/EC u Energetskoj zajednici)**
2. **Obrada podataka o potrošnji domaćinstava u skladu sa Uredbom 431/2014 (za godišnju statistiku koja se odnosi na 2015. godine)**
3. **Priprema za implementaciju nove Uredbe EU o statistici cijena (čija primjena u EU počinje u 2017. godini 2017) radi blagovremenog prilagođavanja novom formatu i kontinuiteta**

Indikatori transpozicije i implementacije

PECI

Nove granice (Belorusija, Azerbajđan)

Gruzija postaje 9. članica

Acquis o zaštiti okoliša

Letna škola

Tables of concordance

Centar za rešavanje sporova i mediaciju

Procjena regulatora (Srbija, Moldavija)

Regionalne initiative:

- *Western Balkans 6 (Berlin) process*
- *CESEC*

The background is a satellite-style image of the Earth at night, showing city lights. Overlaid on this are numerous glowing blue lines that represent energy transmission or a network, curving across the globe.

*Thank you
for your attention!*

www.energy-community.org